

Ляшов Н.М.

Система синхронії літературної комунікації історичних романів М. Сиротюка та Р. Чумака

Ляшов Назар Миколайович, кандидат філологічних наук, старший викладач ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет", м. Слов'янськ, Україна

Анотація. У статті аналізуються синхронні літературні комунікації в історичних романах М. Сиротюка та Р. Чумака, які вийшли в світ у 80-х роках минулого століття. Особлива увага акцентована на авторській інтерпретації національної історії.

Ключові слова: історичний роман, синхронія, комунікація, системність, М. Сиротюк, Р. Чумак

У теорії літератури виокремлюють два типи історико-літературних систем: діахронні, які характеризують динаміку літературного процесу в хронологічних масштабах: культурна ера – літературна епоха – етап літературного розвитку – історико-літературний період; та синхронні, які характеризують якість літературного процесу, його естетичну своєрідність: типи культури – літературні напрямки – літературні течії – ідейно-естетичні потоки – жанрові й стилеві тенденції – літературні школи [3].

Літературознавча енциклопедія значення терміну синхронізм (грец. *synchronismos* – одночасність) трактує як збіг кількох процесів і явищ у певному часовому проміжку. Це поняття поширене як у художній, літературно-критичній, так і у історико-літературній практиці [4, с. 398].

Дослідник Б. Горгунг вважає, що синхронія – це процеси практичного відтворення і структурування літературних форм у часі. На його думку, синхронні літературні інтерпретації можуть проявлятися як: генетичне порівняння; внутрішня реконструкція; структурна типологія [1].

Л. Драгунська зазначає, що синхронія – це не текст, а структура тексту. На кожному етапі вона різна, як і різні взаємозв'язки персонажів, як один з одним, так і з оточуючим світом та різні фактори, якими вони позначаються. У залежності від цього, кожний літературний текст можна розглядати як прагматичний субстант синхронії. Літературним феноменом синхронії є більш-менш обмежена у часі і просторі ситуація, яка описується у творах. І ми можемо помітити ті механізми, які транслюють минуле у теперішнє, створюючи необхідні місточки між „там і тоді” і „тут і тепер” – і в перспективі інтегруючи ці аспекти у цілісне переживання [2].

Мета статті полягає у виявленні системи типологічних подібностей і відмінностей на рівні синхронних літературних комунікацій в українських історичних романах 80-х рр. ХХ ст. на основі аналізу цієї проблеми в творах М. Сиротюка та Р. Чумака.

Акцентуємо, що в історичних романах постійне виникнення нових інтерпретацій тексту обумовлене часовою, а звідси, і смисловою дистанцією між автором та інтерпретатором, тобто дистанцією соціальною, історичною, національною, культурною. Сприйняття художнього історичного тексту пов'язане з оточенням іншими контекстами, в результаті чого і виникає силове поле для розуміння та інтерпретації тексту, а потім оцінка його психологічних, естетичних, філософських явищ.

Відкритість цих систем у динаміці обумовлена перш за все тим, що будь-який синхронний зріз текстів фіксує елементи (моменти), які знаходяться на різних рівнях включення у систему протиставлень та

взаємозалежностей. Тим самим, синхронний зріз текстів включає як ведучі й визначальні елементи, так і периферійні. Диференційований опис цих двох категорій, що відображають природу об'єкта, який вивчається, і привносить елемент комунікації. Художні історичні твори живуть в уяві у вигляді концепцій, образів, емоційних реакцій, досвіду переживань та роздумів, які породжує текст. Він є формою буття у словах, поняттях, образах, звуках, символах, тобто в синхронній діалектиці інформаційного поля. І коли синхронія знаходиться на лінії відношень текст – читач, то таке поєднання можна назвати комунікативним.

Комунікація (лат. *communico* – спілкуюсь, поєднуюсь) – своєрідний вияв суспільної природи мистецтва, твори якого виникають як результат співтворчості автора та реципієнта і виявляють свою естетичну вартість тільки в актах естетичного сприймання. У цьому сенсі письменник, як автор, спілкується з читачами – своїми сучасниками і нащадками, які, сприймаючи, інтерпретуючи по-своєму його твори, переосмислюють їх, але і певною мірою засвоюють естетичний досвід письменника [5, 374-375].

Виходячи з цього, серед багатьох функцій літератури як мистецтва слова виділяють і комунікативну, яка полягає в тому, що читач, сприймаючи та інтерпретуючи історичний текст, включається у діалог з автором. Оцінюючи історичні твори, встановлюється їх філіація (зв'язок, наступність), показуючи при цьому взаємні процеси і явища, синхронні літературні комунікації. Тобто, синхронія дозволяє встановити наявність спільних одиниць, які мають різний ступінь стандартності, системності, замкнутості або відкритості.

Синхронні літературні комунікації в українських історичних романах М. Сиротюка і Р. Чумака та їх осмислення у синхронній перспективі розгорнуто у вигляді моделі, яка заповнюється конкретним матеріалом: а) канали комунікації (комунікативні зв'язки, структура та форма спілкування); б) засоби комунікації (дискурсивні особливості, простір, час, символи тощо). Отже, скоректований синхронний порівняльний аналіз історичних творів дозволяє охопити широкі фрагменти відкритого ряду об'єктів і може розглядатися як засіб комунікацій.

Але при синхронному порівняльному аналізі треба дотримуватися певних вимог комунікації, зауважує Е. Некрасова. Перша з них – вимога детермінізму, тобто щоб тексти мали приблизно однакову концепцію реальності, щоб вибір однієї ситуації породжував у другому тексті приблизно ті ж самі уявлення. Детермінізм вимагає створення кожного наслідку від точної і певної причини [6]. Друга вимога – загальна пам'ять. Без неї потрібно б було кожного разу пояснювати контекст кожної фрази, кожного епізоду, а це

перешкоджає загальній інформативності описуваного об'єкту. Але в деяких випадках коректно зробити повтор дослівний, синонімічний для створення зв'язності тексту у процесі його комунікативного розгортання. Третьою вимогою є постулат тотожності. Він вимагає, щоб слово, подія, образ відносилися до одного й того ж об'єкту, описуваного як в одному випадку, так і в іншому. Існує ще одне правило, яке тісно пов'язане з правилом тотожності, це правило істинності.

У статті зроблено акцент на синхронній літературній комунікації в українських історичних романах М. Сиротюка „Великий благовіст”, та Р. Чумака „Великий Луг” із дотримання зазначених вимог при порівняльному аналізі цих творів.

Осмилення у синхронній перспективі романів Р. Чумака „Великий Луг” та М. Сиротюка „Великий благовіст”, які ще не стали досить широким полем для літературознавства, допомагає встановити, що вони позначені стильовими пошуками, але в них помітні стереотипи, копіювання, самоповторення. Зміст романів переконує в глибокому знанні авторів історичного матеріалу, їхнє вміння проникати до сфери суспільних взаємин, у світ національних проблем описуваного часу. Але водночас їм притаманна споглядовість, нахил до самодостатнього мікроаналізу, який не дає підстав для ширших і переконливіших мистецьких висновків. В. Дончик називав такі романи історичними романами подій і характерів.

Зазначимо, що диалогія М. Сиротюка „Великий благовіст” об'єднує в собі два романи: „На уманських високих кручах” та „Слава переможеним”, які опубліковано під спільною назвою в 1983 р. Цим творам передував роман „На крутозлам” (1980), який і становить початок великого епічного циклу про гайдамацькі рухи. Романи „На уманських високих кручах” та „Слава переможеним” з інтегрували різнопланове віддзеркалення українського, російського та польського суспільно-політичного життя напередодні й під час Коліївщини 1768 р.

Р. Чумак у романі „Великий Луг”, який вийшов теж 1983 р., художньо моделює історичні події в більшому часовому просторі, що охоплює період 1734 – 1775 рр. за часів Нової Січі. У романі набули відображення: велике гайдамацьке повстання – Коліївщина, селянські заворушення на Слобідській Україні, повстання козаків проти старшини на Запорозжжі в грудні 1768 р., семирічна війна 1756-1763 р., російсько-турецька війна 1768-1774 р., селянська війна в Росії під проводом Омеляна Пугачова 1773-1775 р. Відповідно до цього автор створив і широкий географічний простір подій: Правобережна Україна, Росія, Білорусія, Угорщина, Сербія тощо.

Дотримуючись певних вимог комунікації щодо системи синхронного аналізу історичних романів М. Сиротюка та Р. Чумака й тих процесів і явищ, що відбуваються в їхньому часовому проміжку, ми більшу увагу приділили такому історичному явищу в Україні, як гайдамацький рух та Коліївщина і героям цього періоду.

Зазначимо, що вперше свою оцінку гайдамацькому рухові та його найвищому піднесенню – Коліївщині дав у поемі „Гайдамаки” (1841) Т. Шевченко. Він поетично, глибоко та розлого показав Коліївщину як про-

довження визвольної боротьби українського народу минулих часів. Ці Шевченківські традиції перенесли в свої твори Р. Чумак та М. Сиротюк. Вони відтворили народну концепцію перебігу гайдамацького повстання та його наслідки. При моделюванні як центральних, так й інших персонажів (а їхні твори насичені великою кількістю дійових осіб), автори спираються на усталені хрестоматійні літературні, історичні, документальні відомості про них. У творах не відчувається глибокої психологізації, еволюції, становлення характерів, психологічної умотивованості дій історичних осіб. Основне для них – показати широкомасштабність гайдамацького руху, його національно-визвольне спрямування і водночас трагічність національної історії.

У художньому просторі твору „Великий Луг” Р. Чумака відведено значне місце образу славетного ватажка Коліївщини Максима Залізняка та розлогому опису широкомасштабності боротьби й повстання народних мас під його проводом. Автор стисло описує життя Залізняка, тим самим моделюючи життя простого українського народу того часу: „На перший погляд він не справляв враження людини великої сили й завзяття. Був такий, як усі. Бідак із бідаків, рано втратив батька і матір, рано скуштував гіркого запорозького хліба. Та не всидів козак Максим на Запорозжжі, подався наймитувати в турецькі володіння. Невже-таки бути наймитом краще, ніж запорозьким козаком? Максим шукав, де краще... І не знайшов... Тепер він у Чорному лісі. Йому повірили, його назвали полковником більше як сімсот покривджених...” [8, с. 265]. Глибокої психологічної та докладної портретної характеристики Залізняка автор не подає, тільки такий опис перед боєм: „Увечері Максим Залізняк мовчки сидів біля багаття, напружено стежив за язиками полум'я, що весело зблискували в його великих сумовитих очах, а як тільки зійшло сонце й загаманіло в гайдамацькому таборі, повстанський проводир наче переродився, стояв немовби вилитий із бронзи серед своїх найближчих побратимів, вольовий, зосереджений, кидав короткі накази, слухав про готовність іти на смертний бій...” [8, с. 266]. У романі епізодично згадується Іван Гонто. Один з таких епізодів – перед штурмом Умані. Автор акцентує увагу на схожості цих історичних постатей: „Обидва вони вийшли із селян, обидва однаково зазнали кривд і поневірянь од панів польських і українських” [8, с. 267].

У романі „Великий благовіст” М. Сиротюк теж описує цих історичних осіб та їхній життєвий шлях. Приділяє увагу не тільки їхній боротьбі, але в більшій мірі звертається до опису зовнішності Залізняка, намагається моделювати його у вирі плину життя: „Максим зовсім молодий і тридцяти років не можна дати. Обличчя худорляве, чисте, гладеньке, одсвічує мусанджевим засмагом. Чорний чуб, що спадає на високе чоло, трохи кучерявиться. З-під дугастих брів світається розумом і спокоєм великі сірі очі” [7, с. 103]. Він – людина шляхетна, не раз закликав побратимів проти жорстокості: „Ми не різуні, не людолови, не грабіжники, а повстанське військо, яке визволяє рідну землю і всіх покривджених трударів” [7, с. 169]; „Ми, взявши Умань, знайдемо всіх винуватців сьогоднішньої нелюдської різанини й покараємо так, як вони заслужили... Забороняю розправу над дітьми, жінками,

старими й безпорадними людьми” [7, с. 162]; Максим не гнався за посадами та статками, коли йому пропонують стати повстанським гетьманом, він відмовив: „Гетьманство йому таки не по плечу. До булави треба он якої голови. Бракує досвіду” [7, с. 181].

М. Сиротюк ідеалізує цей образ. І в той же час показує його мрійником та довірливим: „Максим часто недобачає того, що діється довкола нього, бо хапливо вдивляється в далечінь, сягає на захмарні виднокола прийдешності. Мрійник. Чистий, світлий і прозорий, як краплина джерельної води, мрійник. Живе не задля себе, власного достатку й слави – для людей, кривджених і гнаних” [7, с. 255-256]. Але в його мріях та роздумах автор пророкує надію на щасливе майбуття: „складні, великі, далекі, вікопомні. І нікому їх не спинити, мов нестримну воду весняну, доки вона вся не збіжить, доки не обміє степи, ліси, де потім народиться молоденьке зело, аби поволі міцніти, рости, буяти, дозрівати...множити щастя на землі” [7, с. 190].

М. Сиротюк детальніше подає й образ Гонти, ніж Р. Чумак. Гонта був освіченою людиною. Його освіченість моделюється через опис власної оселі: „Недалеко од вікна .косяк, а на ньому – понад півтора десятка книжок. Серед них – київський „Полуустав” та „Службник”...Увагу привернула ажурна й розкішна, сріблом тиснена ще зовсім нова палітурка...” [7, с. 44] книжка про Богдана-Зиновія Хмельницького, з якого Гонта брав приклад. У характері Гонти автор виокремлює почуття людської гідності, людяності: „Старший сотник справедливий, людяний, немстивий, на його ласку можна сподіватися” [7, с. 143], його не вабить слава та звання: „гетьманство мене не вабить. Не його і не полковництва шукаю. Не для того погайдамачився, аби зробити їх” [7, с. 182]. Автор висвітлює його нескореність: „краще чесно вмерти, ніж купити життя ціною підлої зради, а потім терзатися весь вік, не знаходячи собі місця на землі, між людей” [7, с. 331]. Але М. Сиротюк моделює і нові ракурси в зображенні цієї постаті, наприклад, ліричність: „Він любив небо, як орел гірські високості. Міг довгими годинами, забувши все на світі, пильно вдивлятися в нього завжди – і ясного дня, і зоряної ночі, і влітку, і взимку” [7, с. 377]. І символічно, що перед його стратою на небі: „...валунилось густе-прегусте і чорне-пречорне, наче круто замішане на сажі, хмаровище, спираючись своїми долішніми визубинами на верхів'я дерев” [7, с. 377].

Автор іноді вдається до порівняння Залізняка і Гонти: „Залізняк зовсім молодий, вірить кожному слову, як дитина. А Гонта набагато важчий – усе вивіряє, співставить” [7, с. 226] і вважає основною заслугою уманського сотника те, що він перейшов на бік Залізняка, із натовпу організував регулярне гайдамацьке військо, очолив його в боротьбі, прийняв за це страшну муку, але нічим не виказав ні слабкості, ні зневіри.

У романах ще однією сюжетною лінією виписані постаті історичних осіб Семена Гаркуші та Омеляна Пугачова. Як М. Сиротюк так і Р. Чумак не дають глибокої психологізації історичній постаті Семена Гаркуші, тільки традиційний опис. Життя Семена Гаркуші проминуло в боротьбі з гнобителями народу. Гаркуша приєднався до гайдамаків тому, що побачив, як важко живеться народу: „Живуть гірше худоби, а кати їхні розперезалися, стрижуть, як овець, до голого

тіла, і того їм ще мало” [8, с. 230], схоже і в М. Сиротюка: „Бував скрізь на Україні, бачив – люди робочі всюди стогнуть у панському ярмі, під канчуками. Не розкішно живеться також сіромі на Січі, а все-таки трохи легше” [7, с. 54]. М. Сиротюк засвідчує справедливість Гаркуші. Саме Гаркуша радить Швачці запровадити гайдамацький суд, щоб не винищувати панів усіх без розбору, а встановлювати ступінь провини кожного. Він брав активну участь у повстанні під проводом Залізняка, умів переконувати інших людей і обирати найоптимальніший вихід із тяжких ситуацій і прославився пізніше як ватажок гайдамацького руху на Правобережній, Лівобережній і Слобідській Україні та в Білорусії в 70-80-х рр. XVIII ст.

Історичні джерела свідчать про те, що керівник селянської війни в Росії Омелян Пугачов був неодноразово на Україні й підтримував зв'язки з багатьма українцями задовго до повстання. В романі „Великий Луг” Р. Чумак більше уваги приділяє характерним особливостям особистості Пугачова: „Омелян був людиною вразливою. Він міг на повному скаку з коня розрубати навпіл свого супротивника в бою, міг повалити на землю одним ударом нахабу, що позбиткувався над беззахисною старою людиною, а коли хто дозволяв собі знущатися над дитиною, яка не може стати на свій захист, тоді Омелян не знав пощади, міг одразу вихопити шаблю й дати їй роботу” [8, с. 242]; „Широкоплечий, тонкий у талії, легкий у ході, Омелян надів лисячий малахай, підперезався білим шовковим поясом, постояв біля сонних дітей і тихо вийшов” [8, с. 334]; а М. Сиротюк зазначає, що Пугачов часто розпитував у Гаркуші про запорожців, їхнє життя, звичаї: „Любить слухати розповіді про Залізняка й Гонту, Швачку й Журбу, Бондаренка й Неживого” [7, с. 437], разом із Гаркушею планує визволення полоненого Залізняка. Готуючись стати керівником народного повстання, Пугачов прагне засвоїти кращі здобутки визвольної боротьби. Саме його думками М. Сиротюк визначає причини поразки гайдамацького повстання: „Повстанню бракувало головного центру, єдиного керівництва...повстання повинна очолювати одна людина, причому людина, відома серед трудового народу, насамперед серед покріпаченого селянства та робітного люду” [7, с. 498].

У синхронній площині М. Сиротюк та Р. Чумак показали масштабний трагізм подій, що випав на долю героїв – гайдамаків. Момент трагізму автори моделюють через природу. З перших сторінок роману „Великий благовіст” автор описує прекрасне село Росішки, де жив Гонта зі своєю сім'єю і вже в цьому описі автор моделює передчуття тривоги: „Село лежало на рівнині, збігаючи городами у спадикий видолинок. Ребристе вориння та хмизові тини змінювалися зеленими живоплотами. Стрункоші журавлі скрипіли над криницями, наче віщували тривогу” [7, с. 39]. І над селом линув розпачливий плач сови: „Видно, не їк добру їде...” [7, с. 39]. Аналогічно й у Р. Чумака, в описі села Бране Поле, уже на початку твору закрадається тривога: „Звідси завжди добре видно було Бране Поле. Біленькі хатки соромливо визирали із-за густої зелені садів, над ними височіла стара дерев'яна церковка. Але цього разу не було церкви” [8, с. 26]. Символічною відчувається тривога перед уманським боєм в описі неба:

„...шаленіло. То сердито перегортало гуркотливі громовиці, то пересмикувалося гострими і в'юнкими блискавицями, то засліплювало яскравим світлом дорогу й поля...” [8, с. 254]. Символом поразки повстання та розправи над Гонтою й Залізником є зрубаний дуб без гілляк та клин, яким завжди милувався Гонто, а зараз: „схожий на величезний гарман – вибитий, витоптаний, на ньому ніде жодного живого кущика. Здається, він аж стогне під тисячами ніг, що так рвійно гарцюють на його голому лоні” [8, с. 377]. Та трагічними були й часи після поразки гайдамаків. М. Сиротюк змальовує ці жахливі картини: „невдовзі після полонення гайдамаків, серед жнив, у Лисянку втретє заскочив із військом Йозеф Стемпковський. І зразу ж, не розбираючись, кого й за що, повісив шістдесят чоловіків. А потім ще – щодня, аж шибениці гнулись” [8, с. 452].

Ще один показник синхронної комунікації творів М. Сиротюка та Р. Чумака у їх назвах, що виражає основну ознаку трагічної доби тогочасної України. „Великий Луг” Р. Чумака символічно вказує на територію, охоплену повстаннями народних мас проти поневолювачів. Великий Луг – історична назва в XVI – XVIII ст. дніпровських плавнів, що розкинулися нижче порогів Дніпра, й території південних степів, які належали Запорозькій Січі. „Великий благовіст” М. Сиротюка складається із двох символічних назв. Перший роман „На уманських високих кручах” відображає те, що перша справжня битва на уманських високих кручах стала бойовим хрещенням не тільки

для надвірного полку, а для всього повстанства. Другий роман „Слава переможеним” символізує славу гайдамацького руху, який, хоч і потерпів поразку, але здобув славу народу і вказав орбіту подальшої боротьби. А загальна назва „Великий благовіст” (благовіст – подзвін перед початком церковної служби, поширювати серед людей, розголошувати щось) символічно позначає великий розголос, поширення по всій Україні гайдамацького руху.

Тож, система синхронної літературної комунікації в історичних романах М. Сиротюка та Р. Чумака полягає у тому, що тексти мають однакову концепцію реальності. Зважаючи на загальну пам'ять історичних творів, це не перешкоджає загальній інформативності описуваного об'єкту в процесі його комунікативного розгортання. Синхронні літературні комунікації творів відображують широку панораму національної історії. Активно використовуючи досвід, накопичений попередниками, автори вдалися до мистецького моделювання історичних періодів – боротьби українського народу проти поневолювачів. Це, звичайно, вимагало великої історико-дослідницької роботи, вміння сформулювати цілісну панораму давноминутих подій, спираючись передусім на фольклор і скупі відомості науки про минуле. Тим самим, автори змоделювали індивідуальний особистий погляд на гайдамацьку минавшину. У творах письменники виступили послідовними шанувальниками реалістичного письма, динамічних і життєво конкретних сюжетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горгунг Б. Единство синхронии и диахронии как следствие специфики языковой структуры // Соотношение синхронного анализа и исторического изучения языков. – М.: Провешение, 1960. – С.5-20.
2. Драгунская Л.С. Бытие во времени как методологический аспект глубинной психологии. Синхрония и диахрония // Логос. – 2006. – №1. – С. 262-270.
3. Лейдерман Н. Литературные итоги XX века // Вопросы литературы. – 2002. – № 4. – С. 26-30.
4. Літературознавча енциклопедія: В 2-х т. Т.2 /Авт.-укладач Ю.І. Ковалів. – К.: ВЦ “Академія”, 2007. – 624 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Гром'яка, Ю.Коваліва та інш. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
6. Некрасова Е.А. Вопросы типологии идиостилей // Очерки истории языка русской поэзии XX века. Поэтический язык и идиостиль. Общие вопросы / Под редакцией В.П.Григорьева. – М., 1990. – С.81-95.
7. Сиротюк М. Великий благовіст : роман у двох кн. /Микола Сиротюк ; [післямова Д.Міщенко]. – К.: Рад. письменник, 1983. – 509 с.
8. Чумак Р. Великий Луг : роман / Роман Чумак ; [післямова Г. Сергієнка]. – К.: Дніпро, 1983. – 397 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Gorgung B. Edinstvo sinhnronii i diahnronii kak sledstvie specifiki yazykovoj struktury [Unity synchrony and diachrony as a consequence of the specificity of language structure] // Sootnoshenie sinhnronnogo analiza i istoricheskogo izucheniya yazykov. – М.: Prosveshchenie, 1960. – S.5-20.
2. Dragunskaya L.S. Bytie vo vremeni kak metodologicheskij aspekt glubinnnoj psihologii. Sinhnroniya i diahnroniya [Being in time as a methodological aspect of depth psychology. Synchronic and diachronic] // Logos. – 2006. – №1. – S. 262-270.
3. Lejderman N. Literaturnye itogi XX veka [Literary results of the twentieth century] // Voprosy literatury. – 2002. – № 4. – S. 26-30.
4. Literaturoznavcha enciklopediya [Literary Encyclopedia]: V 2-h t. T.2 /Avt.-ukladach Y.I. Kovaliv. – К.: VC “Akademiya”, 2007. – 624 s.
5. Literaturoznavchij slovník-dovidnik [Dictionary of Literary Directory] / Za red. R.Grom'yaka, Y.Kovaliva ta insh. – К.: Akademiya, 1997. – 752s.
6. Nekrasova E.A. Voprosy tipologii idiosstilej [Questions typology idiosstyle] // Ocherki istorii yazyka russkoj poezii XX veka. Poeticheskij yazyk i idiosstil'. Obshchie voprosy / Pod redakciej V.P.Grigor'eva. – М., 1990. – S.81-95.
7. Sirotyuk M. Velikij blagovist [Large bells] : roman u dvoh kn. /Mikola Sirotyuk ; [pislyamova D.Mishchenka]. – К.: Rad. pis'mennik, 1983. – 509 s.
8. Chumak R. Velikij Lug [Great Meadow] : roman / Roman Chumak; [pislyamova G.Sergienka]. – К.: Dnipro, 1983. – 397 s.

Lyashov N.N. The system synchronism literary communication in the historical novels of N. Sirotyuk and R. Chumak

Abstract. The article analyzes synchronous literary communication in the historical novels of N. Sirotyuk and R. Chumak, which were published in the 80-ies of the last century. Special attention is focused on the author's interpretation of national history.

Keywords: historical novel, synchronic, communication and consistency, N. Sirotyuk, R. Chumak

Ляшов Н.Н. Система синхронии литературной коммуникации в исторических романах Н. Сиротюка и Р. Чумака

Аннотация. В статье анализируются синхронные литературные коммуникации в исторических романах Н. Сиротюка и Р. Чумака, которые вышли в свет в 80-х годах прошедшего столетия. Особое внимание акцентировано на авторской интерпретации национальной истории.

Ключевые слова: исторический роман, синхрония, коммуникация, системность, Н. Сиротюк, Р. Чумак